

Jugoslaviji (ona je danas, kaže Tamaš, u Jugoslaviji bolja nego ikad i bolja nego igde drugde u svetu), uvodeći u raspravu primere Sengora i Sezera, kao i mnogih drugih mikrojezičkih kultura, Tamaš je ovde, ne bez gorčine, bio analizirao vlastitu sudbinu. Pokušao je da prevlada činjenicu da na svom maternjem jeziku stvori kulturni potencijal koji će privoleti ljudi drugih jezika da zbog jednog dela nauče jezik tog dela, ili pak – dolazimo do te česte njegove dileme – da piše jezikom velikog naroda. U trećoj mogućnosti, taj pisac ostaje periferni, trećerazredni pisac, za ljudе sa predrasudama vlastitog vremena, a utopiskim situacijama naknadnog posthumnog otkrića u boljim vremenima čovečanstva. Kako se čini, sve je to odista Tamaš govorio sa željom da sugerira mogućnost za ona književna dela koja zaslužuju da ipak, i pored prirodnog nepovoljnog toka stvari, prežive.

Julian Tamaš je, kao što se dobro zna, ovu knjigu eksponirao docentski, može biti sa naglašeno pokazanom erudicijom, koja bi u mirnijoj atmosferi verovatno bila manje prisutna. Uspeo je da ostvari najsnažniju informaciju o jednoj od književnosti naših narodnosti, i to u toj meri putokazno da se verovatno može uzeti za primer izučavanja u kontekstu svega onoga što se zbiva kod nas i u svetu. On navodi, ako se sećate, četiri bitna konteksta u kojima izučava rusinsku književnost. Delici u «Politici» s razlogom spomenuti – peti. Koja su ta četiri (izvinjavam se ima nas koji smo još uvek profesori)? To su: kontekst vlastite književnosti, kontekst zakarpatske, kontekst ukrajinske, kontekst jugoslovenskih književnosti i dabome, kontekst velikog bloka, velikog fonda svetske književnosti. Na taj način je on verovatno, baš na primeru onog mikrojezika o kojem se govori tako često kao o egzotici, pokazao konkretnu povezanost i dinamizam o kojem tako često paradno fraziramo i koji se ovde javlja kao sam vazduh jednog pisma, jednog jezika, jedne književnosti. Ostvarujući verovatno, u naporu što hitnijih obavljanja nekih poslova, tu svoju periodizaciju, o kojoj je govorio profesor Pogačnik, po mom utisku, Tamaš sasvim sigurno nije računao izdaleka, nego izbliza, u kojoj se meri i stilovi i sedimenti, ne samo njegove književnosti, nego književnosti i tolikih naših naroda i narodnosti – sučeljavaju u kojoj meri ti stilovi nisu izviđeni, u kojoj meri se, zapravo brkaju i vremena, pa čak kako je jednom u kritici uočeno, i knjige koje se javljaju u različitim epohama. Ali iskazujući interes za jedan od tih naših, da tako kažem, malih parnasa, a svi su nam parni maleni, Tamaš je pokazao disperziju jednog jezika, jedne književnosti, na način, kako to bezmalo u književnostima narodnosti, a možda i šire, nije učinio niko.

Zašto je za nas još značajna ovakva knjiga? Ona je apsolutno izbegla svaki familijarni, unjkavi, konvencionalni govor o takozvanim »našim« narodnostima, kao što se pežorativno govorii. Vi se sećate da je sedamdesetih godina ovde, u Novom Sadu, bilo vrlo uglednih profesora i kritičara koji su govorili o »našim« Mađarima, »našim« Rusinima, zaboravljajući pri tome da se isto tako reverzibilno može reći to sasvim obrnutom smislu, da se može govoriti u tom slučaju o »našim« Srbima, »našim« Hrvatima i kome sve ne. Umesto, dakle, tog primenjenog, konvencionalnog ugla viđenja, najednom je stigao jedan malo zašiljen, naglašeno iskošen i vrlo ambiciozan pogled.

Mi smo, čitajući sa strane ili čitajući iznutra, ipak u situaciji da ovu knjigu posmatramo dvojako. S jedne strane, rekosmo, to je ne samo najopsežnija nego očvidno i najpozdanija informacija o tome što je rusinska književnost u galaksi svih naših i svetske književnosti, a s druge strane, ona pokušava da, zapravo, brine i našu brigu. Dodirujući vlastitu njivu, njivu vlastitog jezika, vlastite književnosti, ona i te kako razmišlja o jednom drukčijem problemu inovacije. Pitanje inovacija, koje Tamaš, kao uostalom i neke druge fenomene, raspravlja u bogatom dijalogu, ne bismo rekli inferiornom, sa najpoznatijim imenima savremene nauke, ovde je takođe uneto kao primer mogućnosti vrednovanja, mere, sposobnosti daljeg rasta. U onim dalekim maglama terezijanskih seoba, Rusini su na tlo Bačke, za Tamaša, stigli u Panoniju sa bogatom usmenom književnošću i s unijatskom tradicijom začetom na Saboru 1596. godine u Brestu. Od tog mikrokosmosa, seoskog, zat-

vorenog društva, u kojem su Krstur i Kucura bili nalik na zatvoreni krug, ne samo komunikacija, bezmalo nalik na pradavne grčke gradove, u tom kontekstu, u prisustvu oštreti dugotrajne denacionalizacije u tradiciji konfesionalnih škola, rusinska književnost se ritualnim folklorom i svetom drevnim bajkama, sa svešteničkom i učiteljskom logikom pismenosti i kulture, u periodu od 1919. do 1941. godine postajala je funkcionalnom u smislu nacionalnog vrednovanja i zabave, sa spoznjajom o razlikama koje su bile uticajne, socijalnim lomovima, raslojavanjem, ukidanjem onog nekadašnjeg ruralnog horizonta kao jedinstvene celine. Sve to izaziva jednu drukčiju seizmičku situaciju od svih do tada predviđljivih i doživljivih. Jedan od naših tipično zaturenih panonskih uglova, u koji su s vremenom na vreme dolazili istraživači i sakupljači, najednom je izmenjen iznutra. Period između dvaju ratova odista zrači, kako mi odavde vidimo, plemenitim nemirom, žurbom, vatrama, koje i kada se gase, ponovo tinjanju na drugom mestu. Potom, u periodu između 1945. i 1963. godine, nastaje ono što Tamaš zove »polet i muk« u kontekstu poznatih naših zbivanja; toliko imena, toliko knjiga, sustiže se čak nekoliko naraštaja. I tada, u poslednjoj jasno postavljenoj bogatoj, najnovijoj fazi od 1964. do 1980. godine, polazi se od zavičaja ka univerzumu. Jedan naš parnas postaje ne samo jedna sjajna mogućnost, već svoja vlastita agora. Kritička merila su ispoljena, sud recenzenta nije više prigodna povaha, niti pak uzgredna informativna beleška; jedna književnost je u zreloj fazi kontituisane kritičnosti, tipološki raznovrsna, uznenirena, institucionalno priznata. Studijska grupa za rusinsku književnost i rusinski jezik ustanovljuje se na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gde se kao u Upsali, Tartu, Užgorodu, Kijevu, Moskvi, Minsku, katedarski čuje interpretacija jedne književnosti, koja je i drevna i mlađa u isti mah. Prvi rusinski roman u kategoriji i u realizaciji moderne teorije javlja se, po Tamašu, 1967. godine, to je roman »Zemljo moja« Vladimira Kostelnika. Očevdano prelomna godina 1963, prelomna i u smislu organizacije književnog života, u značenju klime, mnogobrojnosti stvaralač i pouzdanog fronta čitalaca, imala je nemali efekat.

Ima jedna Frans je koju bih htio na kraju još da kažem. Anatol Frans je jednom, ne bez ironije naveo savet oca sinu koji je bio na ferijalnom raspustu, neposredno pred studijama; govoru mu kako treba da izučava jedan jezik kojim trenutno, čini se na Kavkazu, govoru svega dva čoveka. Mikrojezik u značenjima i perspektivi koja se nazire u Tameševoj knjizi, očvidno nema tu sudbinu, pa svakako zahvaljujući i tako složenoj, razrešenoj modernoj interpretaciji, koja je, uostalom, katkad naglašeno, ponovljujući, docentski eksponirana, digresivna, pokazujući izuzetnu erudiciju, katkad sva u meandrima nastojanja da se grada situira u velike sisteme i u blizinu čuvenih knjiga i autora. »Rusinska književnost« Julijana Tamaša nedvosmisleno pokazuje svojim izuzetnim vrlinama, svojom tolerancijom, svojom akribijom i svojim visokim kriterijima, pre svega, kako i što to znači čitati po Tamašu. Tako kako on danas čita vlastitu, i našu, i i sačuvaju baštinu, prvorazredni je doživljaj, doživljaj, i on je putokazan, a meni se čini nije samozadovoljan. I, najzad, ta »Rusinska književnost«, tako voluminozma i ozbiljna, ima u tom reverzibilnom pokušaju i jednu drugu funkciju, ona i nas čita u mnogobrojnim neostvarenostima naših sistema i naših svakojakih drugih malih i, aako hoćete, još manjih parnasa. Taj Tamaš, koji sedi sad s nama za stolom i koji je već i sa tih svojih godina koliko ih ima, zapravo tek najavio što će sve da uradi i napiše umnogome je održao lekciju, tako smem da kažem, mnogobrojnim institucionalno formiranim grupama znanstvenika, kolektivne pameti, smem da kažem i zanosa, koja u njegovom slučaju još uvek traje.

Ponoviću još samo ovo: u vremenu kada se pojavljuju bedne, male interpretacije određenih književnosti koje računaju sa kontinuitetom u opštem diskontinuitetu koji je stvaran, i koje računaju pre se kontekstom, srpske, ruske i engleske književnosti nego sa kontekstom, na primer, srpske i hrvatske i slovenačke književnosti, ovakve knjige, a kako je Delić izbrojao, sa pet konteksta, kod mene su ipak četiri, javljaju se sasvim putokazno i značajno.

planetarno jedinstvo

jovan delić

Meni ostaje da govorim o petom kontekstu. Kako vidim, jedino to. Pa, vidite, prava stvar koju valja reći, koja zaista nije sporna, jeste da je ova knjiga višestruki dogadjaj, događaj prije svega, za mene, književno-historijski, a vjerovatno će se to knjižiti i kao jedan kulturno-politički, nacionalni, dogadjaj i, ne znam, kako hoćeće sre, jer to, zacijelo, ne samo da se ne može zaobići, već se mora i naglasiti. Ima nešto što čovjek nosi kao doživljaj poslije čitanja ove knjige. Ona se, zapravo, naslanja na Tomaševu pjesničku knjigu koja je prevedena u nas, »O rosi«, i na jedan, kako bi Tamaš rekao, parafrazirajući pomalo profesora Miloševića, metafizički kvalitet melanololičkog, koji je ovdje opisan zbog straha od prirodnog nekakvog nestanka ijezika i naroda u nekakvom planetarnom jedinstvu ili bez planetarnog jedinstva, zbog pripadnosti jednoj maloj literaturi bez kontinuiteta i, kako se ponekad kaže, pripadnosti jednoj literaturi koja trenutno ima ubrzani razvoj. S druge strane, tom melanololičkom doživljaju u jednom sloju knjige suprotstavlja se jedan snažan sloj, doživljaj zaista naučnog optimizma, koji je, s obzirom na karakter »Rusinske književnosti« čini mi se, za knjigu dragocijeniji i bolji i koji valja podržati. Taj optimizam zrači sa posljednjih stranica ove knjige, koje se tiču petog konteksta, konteksta svjetske književnosti, kada se raspravlja, zapravo, o teorijskim pitanjima. Jer, svaka rasprava tog tipa podrazumjeva samo jedan mogući kontekst, kontekst svjetske književnosti.

Ja bih smio reći da se u ovoj knjizi, da se u ovom tomu, zapravo, nalaze dvije knjige, od kojih je jedna historija književnosti i druga status književnosti. Koliko je ova druga otvorena i složena, to će se pokazati, to se, zapravo, pokazuje već na kraju ovog toma, gdje se nagovještava da se te stvari moraju teorijski posmatrati i razmatrati dalje u drugim knjigama i komparativnim studijama: dakle, u jednom, odista, svjetskom kontekstu, gdje se mora

razgovarati i o terminima, i o metodologiji, i o situaciji književnosti sa eventualno sličnim statusom, ili pak da se taj status na neki način definise. Ono što mene hindekipira u ovom razgovoru jeste to što paradigmatske slojeve knjige zapravo ne poznavam. »Rusinska književnost« je za mene bila neke vrste informatora, udžbenika iz kojega sam mogao učiti što je to rusinska književnost, kako se kretala i, ako smiju kazati tu prognanu riječ, kako se razvijala, jer se ipak takav doživljaj stiče, i takav utisak, takva vizija se zapravo nudi, mada ne nikako kao posljedica nekakvog biologizma ili evolucionizma, već odista kao jedna dokumentovana vizija situacije u rusinskoj istoriji književnosti. Zbog toga sam zapravo višeštruko hindekipiran jer ne mogu da pratim naporedo taj paradigmati sloj, taj sloj koji dokumentuje, sloj koji će, po meni, biti značajan za metodologiju nauke o književnosti, za metodologiju književne historije, za teoriju književne historije na širem planu. Stoga mislim da će ova knjiga biti zanimljiva, naročito slavističkom svjetu, i ne samo slavističkom, jer kako vidite, zapravo kako znate, poslije drugog svjetskog rata naročito, opadanje interesovanja za historiju književnosti i za metodologiju historije književnosti je više nego izvjesno. Proučavanje književnosti i metodologije nauke o književnosti, metakritika, zapravo, kreće se u pravcu susreta s tekstom na jednoj sinkronijskoj ravni. Vrijeme kao da je, kao da smo iskočili iz historije. To nije samo slučaj sa poslijeratnim vremenom, to je, u neku ruku, diskusija vječova, reklo bi se. Dvadeset stoljeće prosto kao da je htjelo dati neku vrstu negacije, antiteze historizmu XIX stoljeća. Hoću zapravo da vas uvedem što više u probleme, u sijaset problema bjelosvjetskih problema, problema tog petog konteksta, koje ova knjiga postavlja i nudi, a na kraju – pokušaj sjedinjavanja, zapravo izvorišta dveju tradicija, koje knjiga na teorijskom planu također poznaje i za kojima traga.

Jedna od tih tradicija je evropska, slovenska, slavistička, ona koja kreće, recimo, negdje od formalizma. Zapravo, najpoticajnija je ovdje teorija Mukaržovskog, o funkcijama, dakle, slavistička struja i jedna američka,

julijan tamaš

Muslim da ovom prilikom moram da izrazim zahvalnost izvesnim ljudima koji su sa mnom diskutovali i raspravljali, pomagali mi u oblikovanju ove knjige. To su ovde neprisutni profesori Vuletić, Petrović i Živančević.

Zvanično. Svaki na svoj način, koliko je priroda njihovih darova dozvoljavala, imao je zaista dobru nameru dok je knjiga nastajala. Pojavilo se nešto što je izvan moje moći, nakon oblikovanja rukopisa, ali, recimo, to nije uticalo na kvalitet ovog rukopisa, tako da je toj trojici profesora zaista ostajem dužnik na pokazanoj dobroj volji. Zatim, da nije bilo profesora Pogačnika, ova knjiga još ne bi bila štampana. To je velika istina i mislim jedan ljudski dug koji ja ne smem zaboraviti, dug u ime nauke, ne samo prema meni kao prema čoveku. Zatim, pojavili su se nekoliki prikazi koji opet pokažu dobro volju ljudi koji su ih pisali. »Rusko slovo« je tražilo recenzije, zamolio je, zapravo, recenzije od profesora Pogačnika i profesora Živančevića, koji su te recenzije i napisali i obe su objavljene. Zatim, bez zvaničnih traženja bilo kakve redakcije, opet po logici zahteva dobre ljudske volje, koje je danas sve manje, možda je nikada nije ni bilo, ali kažem, danas je sve manje, moji prijatelji kolege, u prvom redu Draško Redep i Jovan Delić, napisali su takođe prikaze i objavili ih, jedan u boegradskoj »Književnosti«, drugi u »Politici«. Već po tome, s obzirom na tip knjige, koja nije beletrička, široko čitana, jedan čovek koji ima 34 godine trebalo bi da bude zadovoljan. Ja znam da su još neki prikazi napravljeni i pojaviće se verovatno, i to prevazilazi sva moja očekivanja, ona na koja imam pravo prilikom javnih izjašnjavanja, no ja sam intimno očekivao da će toga biti više, u nekoj vrsti ljudske neskrumnosti, a ja sam, ipak, neskroman čovek. Da odmah bude jasno, nemam razloga za neku veliku ljutnju. Što je ta knjiga u metodološkom smislu možda interesantnija od, recimo, »Istorijske srpske književnosti« Jovana Deretića, to je drugo pitanje. On je čovek proizašao iz druge književnosti i historijske škole. Napravio je takođe korisnu sintezu drugoga tipa; dođe, niše daleko od Skerlića, popunjava neke praznine i tako da je, međutim, nije do my problem, svako od nas, i Jovan Deretić i ja, potpisujemo deo rizika, odnosno i pameti i gluposti, a vreme će pokazati ko je više na gubitku ko na dobitku.

Da ne dužim puno, meni se čine značajne dve stvari. Prvo, ako budem živ pet – šest godina, tu drugu knjigu, koju najavljujem na kraju ove knjige, zaista će i napisati. To je veći posao, danas, prikupiti relevantnu gradu, proučiti te, ipak, malo neobične, »iščašene« književnosti za neki svetski naučni interes. Međutim, neke stvari koje samo najavljujem da postoje kao mogućnosti i neka rešenja u nauci, meni su mnogo jasnije nego što se vidi, čini mi se, u ovoj knjizi. Neke od tih stvari, bez obzira na to što verovatno svaka ideja koja je ovde prisutna neće preživeti, ali neke temeljne, do kojih mi je stalo, čini mi se, moći da branim na široj gradi. Te temeljne ideje kretale bi se približno oko dve osovine, dva pravaca. Dr. Daško Redep je govorio da je rusinsku knjigu dovodom u blizinu velikih sistema čuvenih imena. Zaista, to je dobro rečeno. Zašto? Zato što se za mene postavlja osnovno pitanje: na koji način, recimo, pisati o bilo kojoj knjizi, pa i rusinskoj, kada čovek ili istraživač zna i za značajna dela svetske književnosti? Muslim, na koji način integrisati svoje ukupno iskustvo književnosti, pa i svetske i rusinske, u čitanju jednog rusinskog teksta? To je prvo pitanje. U stvari, čini mi se da bi odgovor na to pitanje morao iz te druge knjige da se vidi. Drugo, na koji način zaista miriti teoriju funkcija i ono što bi se zvalo poetika tradicije? Zašto miriti? Muslim da je to neka vrsta prevazilaženja, koja je moguća u tom smislu što je suviše lagodno niz čelnika proučavanja teorijskih osnova istostrane književnosti bio zaveden velikim evropskim književnostima. Iza toga postoji niz književnosti koje zaista odstupaju po nekim svojim razvojnim situacijama, da ne kažem razvojnim situacijama nekog trajanja u vremenu, a nije formulisana teorija koja bi sa jednog stanovišta, u integralnoj, celovitoj viziji, istovremeno obuhvatila i taj prvi plan velikih evropskih književnosti i onaj zadnji plan, koji podrazumeva onu najizuzetniju, »najiščašeniju«, najneobičniju, recimo, situaciju trajanja jedne književnosti u vremenu. Muslim da je to moguće. Muslim da je ta poetika tradicije, u stvari, dublja, ber za jednu instancu, a ne i više, od stilskih formacija. I mislim da je ono što je u ideji stilskih formacija, gde su teorije funkcija dosta važne, samo onaj površni plan, kojim se, kažem, jedan značajan broj naučnika našao zaveden i nije dalje od nosa video ono što je, recimo, poslednja instanca.

Naravno, tu će se morati uvesti izvestan broj termina, pojmove, koji bi na drugi način formulisali neku vrstu osnova trajanja književnosti u vremenu. A mislim da je ta poetika tradicije šira i manje skućena, omeđena, zadata nekim predrasudama, koje su očite u ideji o stilskim formacijama. Znači, ne mirim ja ideju o stilskim formacijama sa poetikom tradicije; mislim da je to površni plan u koji su ono posle, što je visilo izvan sistema, pokušali teorijom o ubrzani razvoju, i ne znam šta, zakrpti, pa kaže ovo je zakasnelo, ovo je prisustvo struktura u istom vremenu, koje su se u velikim književnostima razvijale nizom vekova, itd. Mislim da se može izvesti integralan terminološki pojmovni sistem, koji će obuhvatiti i onaj prvi plan, plan sadašnjih, takozvane stilske formacije, i zadnji plan, takozvane književnosti atipičnog, ubrzanog razvoja. Čini mi se da to nije utopija. Ukoliko meni, recimo, to pode za rukom, mislim da i ova knjiga, osim što je informacija o književnosti čijem jeziku i ja pripadam, ima i smisla i opravdanja.

Neautorizovana izlaganja sa književne večeri održane na tribini mladih u N. Sadu povodom knjige Julijana Tamaša, Istorijske srpske književnosti, Matice srpske 1984.

eliotovska, odnosno, posteliotovska; ako hoćete, na planu metakritike, to je hrejnoverska tradicija, tradicija koja pokušava govoriti drugačije i zato se diskutuje drugačije o književnom djelu i u njega pokušava uneti i element vremena, taj strašni horos čovjeka. Neće biti da i oni koji su raspravljali o književnom djelu kao strukturi, dakle strukturalisti (a poznato je da strukturalizam posmatra stvari pomalo ahistorijski, da je to, tako reći, njegovo metodološko opredeljenje, ali i njegov usud), nijesu razmišljali i o problemu historije, tom svom velikom nedostatku. Problem evolucije – to je slovenski termin, naslijeden dobrom dijelom u najmodernijim slavističkim orijentacijama – prisutan je od formalizma pa sve, reklo bi se, do naših dana, kada se raspravlja čak i u okviru strukturalistički orijentisanih pisaca. Problem, opet, knjige u vremenu prisutan je i u ovoj drugoj tradiciji. Meni se čini da je ovo jedan od najzanimljivijih pokušaja da se te dvije tradicije spoje teorijom funkcija, za čije je formulisanje nađen poticaj u Mukaržovskom. I jedna je poetika tradicije, koja je ovduje formulisanja, koju je formulisao profesor Petrović, ali dobrim dijelom potaknuta vizijom krajnovskom i vizijom eliotovskom, jednom netradicionalističkom vizijom tradicije. Zbog toga mi se čini da je dragocjeno to što se pred ovakvom problemom našao pjesnik, našao se pjesnik jer je takva situacija nudila odista niz (dakle, to je situacija izbora) kreativnih mogućnosti, jer je književni kritičar onda postavljen u situaciju da ponudi svoju viziju književne historije i da ponudi svoju teoriju književne istorije. I Tamaš je to učinio.

Tamaš je ušao u odista hrabar i rizičan spoj dve tradicije i koliko bude uspšio da te dve tradicije izmiri, koliko bude uspšio da uklopi teoriju funkcija, ne nikako teoriju stilskih formacija, jer taj termin ni po jednom ni po drugom dijelu ove sintagme, ni pojedinoj ni po drugoj riječi, ne bi bio nikako koherenat ovakvom pristupu, ovakvoj knjizi, jer Tamaš se čuva riječi »stil« kao davo krsta, sve vrijeme, i ukoliko, nadalje, bude preciznije neke stvari riješio oko pitanja problema generacije, jer je to bila jedna orijentacija u književnoj historiji koja je trajala dvadesetak godina, a koje se nije oslobođila ni današnja historiografija, savremena, našavremena, pokušaj pravljenja sistema na nekim najnovijim dostignućima misli nauke o književnosti, u toj mjeri će, čini mi se, ova knjiga dobijati, odnosno buduće Tamaševe knjige dobijati na koherencnosti, na snazi, i na, rekao bih, domišljenosti, koja je ovduje započeta.

Dakle, mene se knjiga doimlje, prije svega, kao jedna ponuđena vizija, o paradigmama ja ne mogu govoriti ni suditi, ali, naravno, i kao sjajna teorija, zagovaranje književne teorije i historije koja mi se nije činila inferiornom prema knjizi koju sad čitam, a koja je iz Hajdelberga. Nije mi se učinila inferiornom baš zato što nije posegnula za nekim utemeljenjima koja bi pokazala, zapravo, sopstvenu nesigurnost i posezanje za autoritetima historizma kakvi su, recimo, Hegel i hegelijanska tradicija, a pri tom nije otisla u pozitivizam, jer naše situacije prevladavanja proučavanja imanentnog pristupa i prevladavanja granica između spoljašnjeg i unutrašnjeg pristupa počesto znaju tamo otiti, da se pod tom parolom ode zapravo korak nazad, već je otisla jednom rešenju koje mi se čini podsticajno i koje će sigurno biti diskutovano. Duboko sam uvjeren da će i ova Tamaševa knjiga, a naročito one sljedeće, koje će biti komparativne, imati svoje čitače i izvan Jugoslavije.

* Naslove dala redakcija.

lavež

boris biletić

nečemu bilo bi nalik
da zvonik napusti trg/
i katedrala/
u krhotine mramorna zvuka/
ili andela/
da se vrati bjelina
pokretu slična / u času smrti
što se tijelu vraća/
psi iz loših knjiga
tek/ ostaju u pustoši grada
i ližu svačiji trag/
lavež je stilem do sunca.

volumen živi u sebi/
čudiš se da li gola od rubensa dolazim/
zrak se povukao u kutove/
čujne smo ljubovce u postelji
i brzo se volimo/ nes dvije
dok raskošna strast postaje prizma/
koja lomi naš dnevni sklad/
deswegen hab' ich kein gesicht mehr
samo prazna usta u sobi/
još kažeš da stranci /ne/ postoje.

Dobitnik nagrade »Mlada Struga« za najbolju pesničku knjigu mladog autora u 1984. godini.